

**Het gezin van Joannes en
Catharina Helena Verstraeten-Smeets
van de Bosstraat 57 te Pey,**

**evacueerde op 7 november 1944 naar St. Joost en
kwam uiteindelijk in Enschedé terecht en daar werden
zij bevrijd op 1 april 1945.**

**Thuiskomst was op 19 mei 1945,
zaterdag voor Pinksteren.**

**Het relaas van deze evacuatieperiode is in bijgaand verhaal vastgelegd
op basis van de door**

Thei Verstraeten van de Hubertusstraat 3 te Pey, verstrekte gegevens

Dat een evacuatie in de tweede Wereldoorlog geen vakantietrip was moge de lezer wel duidelijk worden uit het verhaal dat is samengesteld uit de gegevens die door Thei Verstraeten verstrekt zijn over de evacuatie van zijn familie die toen, 7 november 1944, bestond uit zijn ouders Sjang en Triene Verstraeten-Smeets en zijn broers Jac, Pierre, Wil en Sjra .

Voorwoord:

Nadat Thei de oorlogsbundel van Peijerlandj had gelezen heeft hij contact met mij gezocht en zijn we samen tot de conclusie gekomen dat hun verhaal goed zou passen in deze bundel omdat het echt geen "gewoon" evacuatieverhaal was. Het geeft ook een duidelijk beeld weer van de ellende waarmee mensen in de oorlogsgebieden geconfronteerd werden. Aangezien Thei reeds eerder gehoor had gegeven aan een oproep van een Duitse journaliste om verhalen van oorlogskinderen in te sturen was de basis voor het verhaal gelegd. Na diverse contacten via mail en mondeling hebben we onderstaand verhaal samengesteld.

Bosstraat 57 te Pey, van hieruit werd geëvacueerd

1. Het bevel tot evacuatie en de eerste evacuatieplaats St. Joost.

Begin november 1944 kwam het evacuatiebevel dat alle inwoners van Echt moesten evacueren. Dit moest gebeuren op 6/7 november. Uitgezonderd het gebied Hingen en de noordzijde van de Houtstraat. Hierin zijn naderhand nog wat nuances aangebracht.

Bij niet voldoen aan dit gebod zouden er represaille maatregelen plaatsvinden.

Wat doe je dan met een gezin van 7 personen. Je beschikt niet over vervoermiddelen en wilt toch iets meenemen, soms werden dat de onzinnigste dingen verpakt in kussenslopen en lakens. Dat was bij de gezin van Sjang Verstraeten ook het geval. Moeder Triene was in verwachting van het zesde kind in de familie.

Het gezin is uiteindelijk vertrokken richting St. Joost waar tijdelijk onderdak werd gevonden bij Lambert van Buggenum die getrouwd was met een zus van Vader Sjang (Gertrudis) Aangezien St. Joost echter overbevolkt raakte met evacués moest een ander onderkomen gezocht worden, ons werd toen als volgende plaats aangewezen Melick.

2. De “vlucht” naar Melick

De weg van St. Joost naar Melick moest te voet afgelegd worden, waarbij Mam omdat ze in verwachting was een plekje op een boerenkar kreeg. Pap en zijn zonen moesten met de spullen die nog meegenomen konden worden te voet gaan.

“Verre” familie komt toch wel eens goed uit, want er werd onderdak gevonden bij de familie Rademakers (voor ingewijden: was familie van Ome Harie Verstraeten, de vader van Sjaek de fietsenmaker).

-De zonen Pierre en Wil zijn vanuit St. Joost naar Pey getogen om te proberen nog wat spullen op te halen, want het ontbrak de familie aan bijna alles.

Pey hebben ze nog bereikt door de linies heen maar zijn niet meer terug kunnen komen naar hun familie omdat het front zich verplaatst had. Zij hebben de evacuatie periode doorgebracht op diverse adressen zowel te Hingen als in Pey en uiteindelijk in het ouderlijke huis van Pap op de Dorpsstraat naast fietsenmaker Verstraeten. Wil heeft van deze periode een dagboekje bijgehouden. Dit is door zijn zus Tiny gevonden die na zijn overlijden spullen aan het opruimen was. Is in een bijlage letterlijk weergegeven.-

Het verblijf in Melick was ook geen lang leven beschoren omdat het bevel kwam dat alle evacués naar Friesland moesten vertrekken. Dit gebeurde vanuit Waldniel te Duitsland, waar we te voet naar toe moesten een afstand van 25 km. Dit was de verzamelplaats van waaruit honderden evacués met de trein richting Friesland zijn vertrokken.

3. Verblijf in Waldniel Duitsland

In Waldniel werden we onder gebracht in een school met tientallen andere Nederlanders die op transport moesten naar Friesland.

Het verblijf in de school heeft slechts enkele dagen geduurd, want begin februari werd per trein vertrokken richting Friesland, maar daar is de familie door omstandigheden nooit aangekomen. Hierover meer in het volgende hoofdstuk.

4. Treinreis richting Friesland en onderbreking te Coesfeld Duitsland

Deze treinreis staat nog diep in het geheugen van Thei gegrift gezien de erbarmelijke omstandigheden en de ingrijpende gebeurtenissen.

Wij maakten reeds gewag van het feit dat Mam Verstraeten zwanger was. Als je onder de toen heersende omstandigheden zwanger was, is het de lezer wel duidelijk wat je dan extra voor je kiezen kreeg.

De situatie waarin ze kwam te verkeren nam echter nog ernstigere gevolgen aan toen de trein beschoten werd door Engelse vliegtuigen die dachten met een munitie transport te maken te hebben.

Mam raakte behoorlijk in paniek, waarschijnlijk mede veroorzaakt door haar zorg voor het ongeboren kind. Het gevolg was dat de voortekenen van de bevalling zich aandienen en er brak lichte paniek uit maar vader Verstraeten trad vrij kordaat op en trok aan de noodrem.

Het gebeurde in de buurt van Coesfeld in Duitsland. Er was toen 140 km met de trein afgelegd.

Het is waarschijnlijk een ongeschreven wet maar een moeder die een kind moet baren krijgt altijd wel hulp voor zover uiteraard de mogelijkheden daartoe aanwezig zijn, waarschijnlijk omdat een geboorte toch altijd als een wonder beschouwd wordt .

De mogelijkheden in de trein waren echter zeer beperkt en de familie heeft de trein verlaten en is in Coesfeld opgevangen voor de noodzakelijke medische zorg.

Mam Verstraeten is bevallen van haar dochter Tiny op 4 februari 1945. Er was natuurlijk grote vreugde over het feit dat de bevalling redelijk goed verlopen was en dat het gezin met 5 jongens uitgebreid werd met een meisje. Tiny werd twee maanden te vroeg geboren.

De familie is 14 dagen in Coesfeld kunnen blijven, maar werd hierna weer gauw met de trieste werkelijkheid geconfronteerd. Want er moest vertrokken worden en de aangegeven bestemming was Enschedé.

5. De tocht naar Enschedé en het verblijf:

Het is inmiddels 18 februari 1945, de Bosstraat te Pey was op 19 januari 1945 al bevrijd , en het gezin moest er zelf maar voor zorgen dat het in Enschedé terecht kwam. Deze stad ligt 50 km verwijderd van Coesfeld.

In Thei zijn herinnering is de familie al liftend in Enschedé geraakt. De familie kwam daar in twee verschillende opvanggezinnen terecht.

Vader, Moeder, Sjra en Tiny kwamen bij een familie Kromhof op een hele grote boerderij aan de Schukkingweg, vader Kromhof zat in de gemeenteraad van Enschedé.

Jac en Thei werden gehuisvest bij een familie Verveld Derkingweg 50 te Enschedé, zowel aan zijn verblijf tijdens de evacuatie als tijdens de vakanties die Thei er naderhand heeft doorgebracht heeft hij hele mooie herinneringen.

*Mam en Pap Verstraeten tesamen met Thei, Sjra en Jac bij de fam Kromhof te Enschede.
Tiny "lei te ruste"*

Over het lot van Pierre en Wil, respectievelijk 18 en 14 jaar oud, was niets bekend en veroorzaakte vaak grote onrust binnen de familie.

Het totale einde van de oorlog kwam echter langzamerhand in zicht en de Duitse troepen verloren steeds meer terrein, maar voornamelijk de Hitler Jugend wilde van geen ophouden weten, gedachtig het door Hitler ingestampte motto: "Siegen oder Sterben". Velen zijn dan ook "um sonnst" gevallen.

Enschede werd uiteindelijk bevrijd op 1 april 1945, het was Paaszondag.

Ome Sjang en Tante Triene Verstraeten-Smeets zijn toen samen met hun kroost met vrachtwagens vervoerd naar hun geboortedorp Pey, waar ze ook weer herenigd werden met Pierre en Wil die voor het eerst hun kleine zusje konden bewonderen dat inmiddels 2 maanden oud was.

De hereniging van de familie was dan ook zeer bewogen, maar de blijdschap overheerste tenslotte.

Het huis aan de Bosstraat bood echter een triest aanblik, was danig vernield, leeggeroofd en vervuild zoals wel vaker gebeurd was, na bewoning door de bezetters, maar zeer zeker ook door de bevrijders.

Maar voor deze familie gold:

"Al waren de materiële problemen groot en was de evacuatie tijd een barre zending, ze verkeerden in goed gezondheid en waren: **AT HOME**.

De volledige familie bij de eerste H. Communie van Tiny, in 1952. Boven vlnr Pierre, Thei, Jac, Sjra en Willy, zittend Pap Tiny en Mam. Thans 2010 alleen nog in leven Thei en Tiny.

Wij zijn Thei heel erg dankbaar dat hij deze herinneringen aan ons heeft willen toevertrouwen zodat wij door plaatsing op de website van Thei Golsteijn; "Pejjerlandj" deze gegevens kunnen vastleggen voor het nageslacht.

©: copyright René Rutten

Bijlage:

Oorlogsherinneringen van Wil Verstraeten tijdens de evacuatieperiode.

De samenstellers van dit evacuatieverhaal willen enkele kanttekeningen plaatsen bij deze bijlage:

Toen Wil deze aantekeningen maakte was hij 14 jaar oud en had al het een en ander meegemaakt in de afschuwelijke laatste oorlogsperiode.

Onder barre omstandigheden heeft hij zijn gedachten op papier proberen te zetten, dat dit niet altijd overeenkomstig de regels van het ABN is gebeurd moge de lezer duidelijk worden, men moet zich maar eens verplaatsen in zijn situatie.

De oorlogsherinneringen van Wil, (Later succesvol uitbater van de Sefbar en de Williebar), zijn weergegeven zoals hij ze heeft verwoord in zijn aantekenboekje dat door Tiny Verstraeten toevallig is ontdekt bij het opruimen van de spullen van Wil, na zijn overlijden.

15 januari 1945:

Ik ben al van mijn ouders weg vanaf 15 januari 1945. Het was een mooie dag in januari en Pierre en ik wilden ons gaarne wat kolen halen en toen zijn we maar gekomen (Aantekening dat was van Melick naar Pey)

Daags nadat we gekomen waren gingen we de kolen opzakken. Maar toen we bij Nolke Seegers aankwamen begon het granaten te regenen, overal vielen ze. Bij ons aan de schuilkelder viel er ook een.

Wij hadden al vijf zakken opgezakt en toen zei Anna Simons (van Wullemke Roebroeks, de burens) dat we de zakken maar al weg moesten rijden naar Segers.

Wij begonnen de kruiwagens te laden maar we hadden er pas een zak op toen kwamen de granaten weer aanfluiten, wij ons gauw op de grond gelegd. Wij lagen net, of de scherven vlogen over ons heen. Wij kropen over de buik naar de schuilkelder.

Ik lag nog buiten en Pierre was al in de schuilkelder en was op mij aan het roepen, maar ik durfde mijn hoofd niet omhoog te doen, want de scherven vlogen 2 centimeter over me heen in de achtergevel en dus meende Pierre dat ik getroffen was.

Toen het weer wat bedaard was, zetten wij de tweede zak op de kruiwagen en brachten die naar A. Seegers en daar zagen we dat drie granaten waren gevallen. Een aan de kolen en twee in de wei. We gingen van A. Seegers naar Neer Smeets. Maar we waren nog niet goed bij Smeets of daar kwamen ze weer, maar nu waren het nevelgranaten, we konden bijna niets meer zien.

Wullem Roebroeks en ik gingen naar het Hingen en daar hebben we nog in de schuilkelder gezeten. Oma zei dat we terug moesten gaan naar de familie want die maakten zich zeer ongerust. Na lang aarzelen zijn we toen maar gegaan, maar toen we aan de bosjes kwamen langs Schrevenhof vlogen de granaten weer om ons heen en sloegen overal in. (Toen heeft volgens mij Bet van Simons haar been verloren).

Toen hebben we maar besloten om, om te keren. Aan de kerk was een schuilkelder en die zat boemvol, ook Duitsers.

Toen het wat rustiger werd zijn we terug gegaan. Pierre naar Ome Bair en ik naar Giesberts. Onderweg heb ik nog voor een huis liggen te huilen, want ik durfde niet meer verder, maar die mensen hebben mij nog geholpen tot bij Giesberts.

19 januari 1945:

Tot op een dag kwamen de Tommies. We hadden zes moffen in de kelder zitten en die verscholen zich achter ons. De Tommie stond boven aan de trap te roepen dat de moffen eruit moesten komen. En toen riep Opa ja en toen schoten ze weer eens in de lucht. De Tommie riep weer en eindelijk gingen ze met de armen omhoog naar boven.

Bij van Pol zat een mof in de silo en die schoot bij Giesbers een Tommie dood en toen pakten de Tommies in de winkel een geweer en schoten toen die mof in de silo en nog twee anderen dood. En toen hebben Th. Clout en ik gauw op een briefje geschreven of ze geen brood hadden, want we hadden niets meer te eten. Maar zij hadden ook niets, maar wat later kwamen ze wel met koekjes.

Jules Vaessen kwam aangelopen in de kelder en die zei dat Graad Verkooyens huis geheel was afgebrand.

Toen hij weer weg was kwam de hele kelder vol vrouwen, kinderen en mannen uit de buurt en die hebben een heel tijdje bij ons gezeten. Toen het weer wat stil was vroeg Theo en ik om een broodje want we hadden niks meer te eten.

Een paar dagen na de bevrijding haalden ze tegenover ons bij van Pol zes moffen uit de schuilkelder.

Links het huis van Giesberts en rechts van van Pol te Hingen

De St. Joosterweg stond in brand door vlammenwerpers die ingezet werden om de Duitsers uit de huizen te verdrijven.

21 januari 1945:

's Middags gingen we verhuizen naar Hansen. We hadden al de ganse dag naar Hansen gevaren. We waren twee dagen bij Hansen geweest toen gingen we naar Clout.

Van Clout gingen wij een fornuis halen bij Maessen op de Rijksweg. We hadden het fornuis tot bij Clout aan de deur maar de deur was gesloten. Wat gewacht tot er een zestal Tommies aankwamen. Die hebben we gevraagd of ze ons wilden helpen het fornuis door het raam naar binnen te zetten. Dat deden ze direct en ze hielp ons ook nog zetten. En zij maakten het ook nog aan. Toen zij het hadden aangestoken schudde een Tommie er wat benzine op.

Opeens een grote vlam en de Tommie stond in brand en hij sloeg wat hij kon en kreeg het ook nog goed uit. Daarna hebben we nog bedden gehaald bij Hansen.

Bij Clout hadden we het nogal tamelijk goed. Zij hadden nog een half tonnetje honing overgehouden van St. Joost. Maar dat was ook weer gauw leeg. Toen moesten we naar Bogie om stroop. Bij Clout ben ik wel een maand geweest.

Toen op een dag kwam Pierre aan of ik niet meeding naar Pey om alleen te huizen. Ik stemde natuurlijk direct in om mee te gaan. Bij Clout vonden ze het ook goed. Zo begonnen wij dan alleen te huizen. We hadden 1 koe en 1 rund en 1 schaap. Zo begonnen we te boeren. Iedere dag moest ik met de koe gaan hoeden wat nog geen mooi leventje was. 's Morgens moest ik de kachel aanmaken en zorgen voor de koffie. 's Middags moest ik zorgen voor het middageten. 's Namiddags voor de koffie en 's avonds hout hakken, eieren rapen en weer zorgen voor het avondeten.

Dan lazen of kaarten we nog tot een uur of twaalf en gingen dan naar bed. Iedere dag was weer wat anders: bieten poten, aardappelen poten, de tuin bewerken, dat was iedere dag wat anders.

En zo moesten wij ook nog zorgen op Schilberg dat het huis opgeknapt werd, de tuin omgespit en dat grote gat dichtgemaakt. Aardappelen en appelen uit de kuil halen en zorgen dat er wat in de tuin kwam te staan.

Op een dag kwamen we net thuis uit het veld, toen de post met een brief kwam uit..... van een Oom en Tante. Gauw open gemaakt en toen hoorden we dat ze goed gezond waren en dat ze gehoord hadden dat vader, moeder, broers en een zusje in Enschedé zaten, maar niet waar.

Wij schreven ook direct terug dat wij ook allen gezond alleen huisden.

Toen op een keer kwam oom Piet met een brief van vader, moeder enz. Daarin lazen we dat ze goed gezond waren en erg verlangden naar enig nieuws over ons tweeen. Ze hadden ook een zusje gekregen. Oom Piet had direct teruggeschreven en wij begonnen ook direct terug te schrijven. Zo hebben zij en wij dikwijls geschreven.

Wij kregen wel post maar zij kregen geen enkel woord van ons te horen.

Zaterdag voor Pinksteren 1945 kwamen zij 's avonds om 8 uur aan. Pierre was zich juist aan het verschonen toen ze het ons kwamen zeggen. Wacht op mij zei Pierre maar ik was al weg en daar kwam Theo en Sjra mij al tegen ik kon ze bijna niet meer. Ik gaf hun een hand en sprong bij H B op de fiets en toen reden we gauw naar huis. Het huis zat vol mensen en kinderen dat je nog bijna niet binnen kwam.

Toen ik binnen kwam begon moeder te huilen want ze meende zeker omdat ze niets gehoord had dat we dood waren maar ze hadden niets gekregen.

Tot zover deze indrukwekkende notities van Wil Verstraeten. Wij hebben groot respect voor de manier waarop hij zijn ervaringen heeft genoteerd.

Hingen, april 2010:

© copyright René Rutten